59/2011. (VI. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 19/2011. (II. 3.) OVB határozatát - a jelen határozatban foglalt indokolással - helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 19/2011. (II. 3.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában az országos népszavazás aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a háziorvosi-, fogászati- és járóbeteg szakellátásért, valamint a fekvőbeteg gyógyintézeti ellátásért a személyi jövedelemadóról szóló törvényben szerepeltetett hálapénz adása és elfogadása büntethető legyen?”

Az OVBh. indokolása megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi követelménynek. Az OVB álláspontja szerint a kérdés megtévesztő, mert azt a látszatot kelti, mintha a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvényben (a továbbiakban: Szja. tv.) „meghatározásra kerülne a ’hálapénz’ fogalma. A ’hálapénz’ pontos fogalmát a magyar jogszabályok nem ismerik, ezáltal a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem lenne egyértelmű sem a választópolgár, sem a jogalkotó számára”. Az OVBh. utal a 114/2008. (IX. 26.) AB határozatra is, amely elutasította a hálapénz adásának és elfogadásának büntetését célzó népszavazási kezdeményezést, mert úgy vélte, a hálapénz fogalmának egyértelműsége ellenére nem lett volna világos, hogy milyen tevékenység, milyen körben, milyen feltételek fennállta esetén vált volna szankcionálhatóvá.

Az OVBh. szerint az Szja. tv. értelmében a hálapénz jogi sorsa rendezett, hiszen a jövedelem részét képezi. Aki hálapénzt fogad el, személyi jövedelemadót köteles fizetni, s ennek elmaradása büntetőjogi következményeket von maga után.

2. Az OVBh. a Magyar Közlöny 2011. évi 11. számában, 2011. február 3-án jelent meg. A kifogást 2011. február 15-én, a törvényben előírt határidőn belül terjesztették elő az OVB-nél.

A kifogástevő álláspontja szerint a kérdés világos, az OVBh. viszont ellentmondásos. Egyfelől ugyanis rögzíti, hogy a hálapénz pontos fogalmát a jogszabályok nem ismerik, másrészt utal arra, hogy az Szja. tv. alapján a hálapénz jogi sorsa rendezett. A kifogás szerint a hálapénzzel nemcsak jogszabályok foglalkoznak, hanem a Legfelső Bíróság több eseti döntése is megállapítja: nincs akadálya annak, hogy a beteg az egészségügyi dolgozókat köszönete jeléül, gyógykezelésének befejezését követően hálapénzben részesítse. Emellett a Magyar Orvosi Kamara Etikai Kódexe is meghatározza a hálapénz fogalmát: a beteg vagy hozzátartozója által a kezelést követően az orvosnak önként adott juttatás. Mindezek miatt a kifogástevő az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra kötelezését kérte az Alkotmánybíróságtól.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az Nsztv. és a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta:

Nsztv. „13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Ve. „130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet - az Alkotmánybíróséghoz címezve - az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja."

III.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésében, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróság már több döntésében foglalkozott a hálapénzt érintő népszavazási kezdeményezések alkotmányosságával. A 99/2007. (XII. 6.) AB határozat alapján nem lehetett népszavazás tárgya a kezdeményezés, amely arra irányult, hogy a választópolgárok szavazzanak: egyetértenek-e a hálapénz kötelezővé tételével. Az alkotmánybírósági érvelés szerint ugyanis az egészségügyi szolgáltatásokért „a nem jogi kötelezettségből, de kényszerből [...] adott juttatás nem minősül hálapénznek az orvosi hivatás gyakorlása szempontjából, a jogi kötelezettségként jelentkező fizetési kötelezettség pedig már nem hálapénz". (ABH 2007, 815, 818.)

A 114/2008. (IX. 26.) AB határozat által vizsgált népszavazási kérdés a következőképpen szólt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a Magyar Köztársaság Országgyűlése, jogszabály (a Büntető Törvénykönyv) módosításával tegye szankcionálhatóvá a hálapénz adását és elfogadását az egészségügyben, a szociális szférában?". Az Alkotmánybíróság a kérdést nem tartotta egyértelműnek, mert az a hálapénz adásának és elfogadásának büntetését nem szűkítette le az egészségügyre, hanem kiterjesztette a szociális szférára. Másfelől, a határozat szerint a hálapénz egyértelműsége ellenére nem volt világos, hogy pontosan milyen tevékenység, milyen körben és milyen feltételek fennállta esetén vált volna szankcionálhatóvá.

A jelen ügyben vizsgált kérdés nem szól a szociális szféráról, hanem kifejezetten megjelöli a háziorvosi, fogászati, járóbeteg szakellátást, valamint a fekvőbeteg gyógyintézeti ellátást. Emellett utal arra is, hogy „a személyi jövedelemadóról szóló törvényben szerepeltetett hálapénz adása és elfogadása" legyen büntetendő.

Az Szja. tv. 1. számú mellékletének 7.2. pontja jelenleg úgy rendelkezik, hogy „nem adómentes a magánszemély által, hálapénz címén megszerzett vagyoni érték". A hálapénz adása és elfogadása tehát jogilag nem tiltott cselekmény, a hálapénz összege azonban nem mentes az adó alól, annak összege a személy jövedelmét növeli.

A népszavazásra bocsátandó kérdés arra irányul, hogy a hálapénz adása és elfogadása jogilag tiltott cselekmény legyen. A kérdés ellentmondást tartalmaz, mert a kérdésben foglalt tevékenység, a hálapénz adása és elfogadása nem lehet egyszerre a jog által ismert, adóköteles és a jog által szankcionált cselekmény. Az OVB ezért az OVBh.-ban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján jogszerűen tagadta meg, a kérdésben ugyanis országos népszavazás nem tartható. Következésképpen az Alkotmánybíróság az OVBh.-t helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró